

Inleiding

Zonder geluk kan een mens niet leven. Het is hét toverwoord in deze wereld waar veel ongeluk voorkomt. Het verwijst naar het verloren paradijs. De mens blijft daar-naar op zoek.

Het woord geluk roept altijd beelden, associaties en herinneringen op, want mensen hebben allemaal geluksmomenten ervaren. Je denkt te weten wat het is, maar je kunt het nauwelijks onder woorden brengen. Geluk is vooral een ervaringsweten en de term 'begrip' in exacte zin lijkt er niet op van toepassing. Je kunt over geluk filosoferen, er met je gedachten omheen cirkelen, maar je moet ook ruimte laten voor het onbewijsbare. In elk geval spelen emotie en gevoel een rol.

In kranten en tijdschriften krijgt het thema geluk veel aandacht. Het lijkt wat modieus, maar er is door de eeuwen heen altijd veel over geluk nagedacht en geschreven. In de klassieke oudheid hebben de filosofen zich er indringend mee bezig gehouden. Het christendom is aan hen schatplichtig, want kerkvaders en theologen hebben zich op hun uitspraken georiënteerd en hun denkbeelden in christelijke zin uitgewerkt. Nog steeds blijkt hun denken levenskrachtig.

GELUK EN ONGELUK

Wat betekent geluk of ongeluk voor ons? Wat overkomt ons bij de gelukservaring? Wat zijn de karakteristieken van geluk? Is geluk toevallig of maakbaar? Is het tijdelijk en vluchtig, of is er meer constant geluk mogelijk? Is het louter een mentale toestand of zijn er ook fysieke componen-

ten? En als geluk maakbaar is en er meer constant geluk mogelijk is, hoe bereik je die staat dan? Het zijn vragen waarop verschillende auteurs in deze bundel ingaan. De redactie wil in deze inleiding slechts enkele eigen aanvullende opmerkingen maken.

KARAKTERISTIEKEN

Als wij over geluk spreken, ligt het accent vaak op toevaligheid, op iets dat je vanzelf en zonder eigen verdienste overkomt en dat ook niet blijvend hoeft te zijn. Daarnaast kennen wij ook een toestand van ‘redelijke tevredenheid’ als een ervaring van geluk. Dit lijkt te verwijzen naar meer constante karakteristieken van geluk.

Geluk kan volgens Van Dale ook de betekenis hebben van een ‘toestand van vervuldheid’. Er blijft dan als het ware even niets meer te wensen over. Dicht daarbij en misschien eerder als bevrijdende leegheid op te vatten, ligt de staat van bevrijd zijn van belemmeringen en zorgen die kenmerkend is voor het geluk waarnaar de mysticus en de boeddhistische monnik streven. In hun zoektocht naar de eeuwige bevrijding van het aardse en de verbondenheid met de hemel ervaren ze dit geluk als een voorproef van het paradijs.

Weliswaar niet eeuwig, maar tijdelijk ontruikt aan het aardse vindt menigeen geluk in de natuur of bij de beleving van kunst. In proza en poëzie en andere kunstuitingen hebben mensen altijd (voor)beelden gevonden van een soort ‘levend prentenboek’ van menselijk geluk én ongeluk. Wij zouden immers niet weten wat geluk is als er geen ongeluk bestond. Ongeluk is het contrapunt van geluk en er valt voor een deel ook hetzelfde over te zeggen. Het gaat ook over emoties en gevoel, ontsnapt voor een groot deel aan onze verstandelijke vermogens, maar het onderscheidt zich heel duidelijk van geluk, doordat niemand er bewust naar zal streven. Teveel ongeluk ondermijnt onze levens-

kracht en gezondheid. Wij hebben minstens zoiets als een 'basisgeluk' nodig om redelijk gelukkig te kunnen leven. Je zou zelfs mogen zeggen dat een redelijke portie geluk een evolutionaire voorwaarde is voor het in stand houden van het menselijk leven.

DE VOGEL VAN HET GELUK

Geluk lijkt op een prachtige wilde vogel die je zou willen vangen en in een kooi zetten. Zo, steeds onder handbereik, zou je er voortdurend plezier van hebben. Maar je weet ook dat hij dan wegwijnt, want zo'n wilde vogel moet je in zijn element laten. Je kunt hem misschien slim lokken en soms komt hij vanzelf naar je toe. Maar pas als je aan de vogel van het geluk geen onmogelijke eisen stelt, hem niet wilt bezitten, heb je kans ervan te kunnen genieten.

Een paradijselijke toestand bereiken we pas als we echt innerlijk vrij en zonder zorgen zijn. De vogel van het geluk zal zich dan aan ons laten zien in al zijn schoonheid.

OVER DE AUTEURS

Toen het Thijmgenootschap aan het Katholiek Vrouwen­dispuut het verzoek deed een bijdrage te leveren aan de publicaties die het Thijmgenootschap geregeld het licht doet zien, is het daar graag op ingegaan. Geluk werd het thema, maar dat bleek allerm minst gemakkelijk. Geluk is immers een moeilijk te definiëren, dikwijls vaag en voor een deel nogal subjectief begrip. Een aantal dapperen onder ons waagden zich aan 'Geluk', geïnspireerd door ervaring en betrokkenheid bij een bepaald aspect. De beide Vlaamse vriendinnen van het KVD die te elfder ure op verzoek hun bijdrage leverden, maakten deze reeks aspecten van geluk nog rijker.

In de beste traditie van het Katholiek Vrouwendispuut

is deze bundel zo een zeer gevarieerd geheel geworden. Immers, het KVD was en is een divers gezelschap. Opgericht in 1946 door een aantal katholieke vrouwen, onder wie Marga Klompé, Wally van Lanschot en Netty de Vink, heeft het als doelstelling “bij te dragen tot de vorming van de leden met het oog op hun functioneren op politiek, maatschappelijk en kerkelijk terrein.” Dit gebeurt hoofdzakelijk door gedachtewisseling in regionale en plaatselijke ‘kringen’. De leden daarvan hebben veelal een heel verschillende achtergrond wat maatschappelijk en politiek denken betreft, maar zeker ook naar geestelijke oriëntatie. Het KVD wil een katholiek gezelschap zijn, maar het begrip katholiek wordt daarbij in zijn volle breedte opgevat. Juist deze grote diversiteit maakt dat binnen de kringen van het KVD de discussie als een bron van verdieping en verrijking voor allen wordt ervaren.*

De redactie, geassisteerd door Julie Feldbrugge als meelezer, begeleidde de auteurs in het schrijfproces. Zij biedt met enige trots het resultaat aan.

Trix van de Laar-Verhofstad
Liesbeth Scholten
Lidy Smeets-Kloes
Helmi van Stratum-van Beeck

Inlichtingen over het KVD en/of de auteurs:
tel: 030 229 27 63, e-mail: lidy.smeets@wxs.nl

* In *Werken als zuurdesem, Vijftig jaar Katholiek Vrouwendispuut 1946-1996*, (ISBN 90 6222 310 9; Babylon-De Geus, Amsterdam 1996) beschrijft historica Marieke Hellevoort de ontwikkeling van het KVD.